
KALOTASZEGI MULATSÁGRA várják az érdeklődőket május 15-én, pénteken este 9 órára a Bulgakov kávéházba (Virág/I.M. Klein utca 17. szám), a Hagymányok Háza napok Kolozsváron rendezvénysorozat keretében. Muzsikálnak: Varga István „Csipás”, Fodor „Neti” Sándor, Czilika Gyula, Tóni Rudolf, Berki Béla „Árus” és Dani Béla.

(Szabadság, 2015/107. 14. – 2015. május 14., csütörtök)

Táncház – tegnap, ma, holnap

Nagyjából egy időben történt. Amikor az azóta letűnt diktatúra faluromboló buldózeri már nyújtogatták, meresztgették szörnyű markoló karjaikat, hogy kiszélesítsék a határt, és egy álságos gazdaságfejlesztési koncepció szellemében szántóföldde planírozzák falvainkat, a Kánaán eljövetelének ígéretével, a táncház mozgalommá kezdett válni Erdélyben. Az akkori táncházmozgalom több volt, mint egyszerű kulturális, hagyományőrző mozgalom. Bár elcsépelte az kifejezés, mert a letűnt rendszer igyekezett minden áron hitelteleníteni, de egyfajta „ellenállási mozgalom” is volt. Egy lélekből megélt ellenállás, látens módon kollektív cselekvésre ösztönző érzés, annak érdekében, hogy mindazt, amitől megfosztanak természetben, elvesznek tőlünk fizikailag, azt szerezzük vissza lélekből. Miközben a gerinc maradjon egyenes, s amennyire csak lehet, töretlen a lélek. Hisz a falusi társadalom ilyen orvul történő felszámolása az erdélyi magyar közösségünk mélykultúrája elleni merénylettel volt egyenlő. Az akkori politikai rendszer a megsemmisítést a gyökereknél kezdte, hiszen tudta: azzal együtt a törzs, a korona, az élet is elhal lassanként. A táncház pedig mentette, ami még menthető volt, s kultúránk nagyon mély kútjából felszínre hozott: táncot, zenét, de mozgalmat mentében a népköltészetet és a tárgyi néprajz felbecsülhetetlen értékű kincseit sem hagyta elveszni. Az akkori hatalom is hamar észrevette, hogy egyre lombosodik az a fa, amelyiket valójából gyökereitől akart elpusztítani, s ezért a hazai magyar társadalomba fojtotta a táncház mozgalmat. Radikálisan, durván.

De a pirotechnika legelemibb szabálya, hogy ahol fojtás van, ott robbanásveszély is létezik. Ezért robbanhatott be újra életünkbe a táncházmozgalom a nagy középkelet európai politikai fellélegzés után. S ma örömmel tapasztaljuk, hogy a Kárpát-medencében, de különösen itt, Erdélyben kultúránk egyik legélőbb szövete ez a hagyományőrző mozgalom. És legalább akkora szükség van rá, mint a letűnt diktatúra éveiben. Ma már nincs ugyan fojtás, ma már szabad a tánc, a zene, a hagyományőrzés. De álljunk meg és gondolkozzunk el ennél a szónál: hagyományőrzés. Töprengjünk el azon, hogy egyre kevesebben meríthetnek legősibb kultúránk kincseiből a szüleiktől, nagyszüleiktől, egyszóval felmenőiktől. Egyre kevesebben őrizhetik még archaikus kultúránk értékeit ott, ahol azokat kigyöngyözte magából nemzeti közös-

ségünk, mert észrevétlenül bár, de ma is zajlik egyfajta, huszonegyedik század eleji falurombolás. Hisz miközben iparosodik a mezőgazdaság, agrárüzemek ontják a génkezelt élelmiszereket, miközben globalizálódik körülöttünk és velünk a világ, a hagyományos falusi közösségek lassan felszámolódnak. Az elmúlt húsz évben bekövetkezett nagy gazdasági szerkezetváltásnak tragikus kárvallottja az a társadalmi réteg, amely őrizte mélykultúránkat, vigyázta a tiszta forrást, amelyből mindig újabb és újabb értéket lehetett meríteni. Ha viszont ma a táncházmozgalom, ez a közösségi művelődésre épülő, s ezzel újabb és újabb alkotó közösségeket létrehozó mozgalom nem lenne, akkor nemzeti örökségünk felbecsülhetetlen értékei kerülnének rövidesen a történelem sülyesztőjébe. És jó érzés látni, hogy újabban a táncház néha főnixmadárként teremti újra önmagát egy-egy élni és megmaradni akaró magyar szórványközösségben is, itt Erdélyben.

Végezetül hadd bukjon ki belőlem a kulturális értékvéltő művelődésszervező. Mert biza a mai táncházmozgalom mentén a műfaj vadhajtásai is kihajtottak. Megjelentek a stilizált népviseletben táncoló, népieskedő hagyományörző csoportok, akiknek vezetőit csupán a jóakarát vezérli, de sajnos, kevésbé a szakmai tudás; akik mellé az igazi táncháznak, a mozgalomnak, a szakmának oda kellene állnia. Már aki igényli, aki hagyja, aki szeretne szakmát tanulni. Mert a közel negyven éves hazai táncházmozgalom megteremtette néptáncművészetünkben a szaktudást, kinevelt egy szakembercsoportot, létrehozott egy gazdag szakirodalmat, miközben egy sajátos, ma már európai mércével mérhető réteggkultúrát is megalkotott. Ugyanakkor a táncházmozgalom sodrásában megjelentek azok a modernkedő hivatásosok is, akik hagyományörzésbe csomagolják produkciójukat, ami nem más, mint megcsónkított népi motívumokkal tűzdelt és pusztán kereskedelmi értékeket, más szóval nyereséget követő látványos koreográfiánál. S valljuk be, kulturális értékeinkre nézve ők még veszélyesebbek, mint az imént említett tudatlan, de lelkes dilettánsok.

Dáné Tibor Kálmán

(Művelődés, 2015/5. 3.)

„Hogyan kapcsolódik a Bogács a táncházmozgalomhoz?”

Mint arról már szoltam, az első erdélyi városi táncház elindítója édesapám, Kőnczei Ádám volt. Az ő eszméi alapján tevékenykedünk ma is. Érdekes, hogy minket sokáig a táncház mellett tárgyaltak, mert tudatosan szétválasztottuk a táncházat és a színpadot. Mai napig azt mondom, hogy ami a színpadon történik, az nem táncház, mert szerintem a táncház az egy alkalom, ahol az emberek szórakoznak. Ez egy közösségi cselekvés. Ennek ellenére eltelt harminc év, és rájöttünk, hogy mi sokkal közelebb vagyunk az igazi táncházhoz, amely volt egykoron, mint akár maga a mozgalom, amiről annyit beszélnek itt Erdélyben. Most a magyarországit már nem is említem, mert az már rég nem olyan, mint amilyennek lennie kellene. Volt egy időszak 2000 és 2005 között, amikor mi szerveztük a kolozsvári táncházat a Tranzit Házban, aprók tánchá-